ויגש ב

א. על הפסוקי „וירא את העגלות אשר שלח יוסף גו' ותחי רוח יעקב אבי־הם" איתא במדרש[2] (והובא בפרש"י על התורה[3]) שזה הי' סימן ששלח יוסף ל־יעקב, שאם לא יאמין להם יעקב ש„עוד יוסף חי", יאמרו לו שיוסף מסר לומר: „בשעה שפרשתי ממך . . בפרשת עגלה ערופה הייתי עוסק" (וזהו „וירא את ה־עגלות אשר שלח יוסף"[4]): ובהמשך לזה מפרש המדרש[5] (מש"נ בפסוק שלאח"ז[6]) „ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי", ש־אמר יעקב „רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו הרבה ממני כו'". ובפשטות כוונת ה־מדרש[7] לפרש „עוד יוסף בני חי" שהוא חי נוסף על חיים גשמיים, גם ובעיקר חיים רוחניים, חיים המתאימים לבנו של יעקב — „עוד יוסף בני חי"[8].

והנה מזה שהמדרש סמך שני הענינים זל"ז — הסימן שמסר יוסף לאביו ש„עוד יוסף חי" בפשטות, ואשר יעקב הכיר שיוסף „עומד בצדקו" ואלה הם חייו (זהו ה„חיים" שלו) — מסתבר, שב' הענינים שייכים זל"ז, כלומר: הסימן שמסר יוסף — נוסף על שהי' להודיע ליעקב שעוד הוא חי בגשמיות, בא בעיקר להוכיח שהוא „עומד בצדקו".

וכמובן גם בפשטות — שזה שיוסף זוכר באיזו פרשה בתורה הי' עוסק ב־שעה שפירש מיעקב (מלפני כ"ב שנה), ה"ז הוכחה שתורתו שמורה אצלו והוא עומד בצדקתו כמקדם[9].

אבל עדיין צריך ביאור: מובן ופשוט שכל מעשי האבות והשבטים (ובפרט אלה המסופרים בתורה) מדוייקים בתכ־לית. וכן בעניננו, שהסימן שמסר יוסף ליעקב שעוד הוא חי, לא הי' סתם סימן בעלמא (בענין צדדי), אלא שגם תוכן הסימן (פרשת עגלה ערופה) שייך לה־הודעה ש„עוד יוסף חי" (וכמו שהאריכו במפרשים בביאור השייכות שביניהם[10]). ולפי הנ"ל, שכוונת הסימן היתה להוכיח ליעקב שהוא עומד בצדקו, מובן שה־תוכן דפרשת עגלה ערופה שייך גם ל־הודעה זו.

ב. ויש לומר בזה:

ענינה של עגלה ערופה מבואר ב־פשטות הכתובים: „כי[11] ימצא חלל ב־אדמה . . נופל בשדה לא נודע מי הכהו, ויצאו זקניך ושופטיך (סנהדרי גדולה[12]) ומדדו גו' והורידו זקני העיר ההיא את העגלה גו' וכל זקני העיר ההיא גו'

---

1) פרשתנו מה, כז.

2) ב"ר פצ"ד, ג. ועד"ז תנחומא פרשתנו יא.

3) עה"פ (בשינוי לשון).

4) ראה בארוכה מפרשי המדרש ומפרשי רש"י שם.

5) ב"ר שם.

6) מה, כח.

7) ראה גם פי' מהרז"ו לב"ר שם.

8) ראה אלשיך וכלי יקר כאן. ש"ך עה"ת ואוה"ח לקמן מו, ל. ועוד.

9) ראה גם לקו"ש ח"י ע' 161.

10) לפי פשטות הענין, שהי' סימן שהוא (יוסף ש)חי כפשוטו (ראה רבותינו בעה"ת, ריב"א ורע"ב עה"ת, כלי יקר ועוד מפרשים כאן).

11) פ' שופטים כא, א ואילך.

12) רש"י עה"פ (שם, ב), מסוטה מד, ב ואילך (וש"נ).

ירחצו את ידיהם גו' וענו ואמרו ידינו לא שפכו את הדם הזה גו'". ומבואר הטעם בדבר[13] — כדי שיתפרסם המאורע שהי' „חלל . . נופל בשדה", אשר ע"ז יהי' נקל יותר למצוא את הרוצח כו', ועוד (וגם זה-עיקר) — כדי ש„ישמעו ו-יראו גו'" (כמובא בנוגע לכמה ענינים[14]), היינו, לשלול מלכתחילה את האפשרות ד„חלל . . בשדה".

וביאור הענין — בעבודת ה':

„חלל" במובן רוחני הוא זה שנפסקה דביקותו בהקב"ה, שהוא מקור חיותו, וכמש"נ[15] „ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". והגורם לזה הוא להיותו נמצא „בשדה" („נופל בשדה"[16] — מקומו של „עשו . . איש שדה"[17], שמת-נכל לאותם שנמצאים „בשדה" (ולא ב-אהלה של תורה ויהדות) לנתקם ח"ו מדביקותם באלקים חיים מקור חיותם ו-להפילם חללים ר"ל — „חלל . . בשדה", או עכ"פ להחליש בהם את הענין ד-„ואתם הדבקים בה"א גו'".

וע"ז באה הוראת התורה — „ויצאו זקניך ושופטיך גו'", שזהו מתפקידם ואחריותם של זקני ושופטי ישראל ב-כלל, כולל ב"ד הגדול שבירושלים, לע-שות את כל התלוי בהם לתקן המצב ולשלול מכל וכל את המציאות ד„חלל . . בשדה"[18]. וכמודגש גם בהכרזתם[19] „ידינו לא שפכו את הדם הזה" — „לא[20] ראינוהו ופטרונוהו בלא מזונות ובלא לוי'", דהיינו, שזוהי חובתם של זקני העיר ללות כל איש מישראל היוצא מה-עיר (אל השדה) ולהספיק לו צידה ל-דרך — מזון, זו תורה שנק' מזון[21], וכן לבושים — מצות [כדאיתא בתנא דבי אליהו רבה[22] עה"פ[23] „כי תראה ערום וכסיתו" — „אם ראית אדם שאין בו ד"ת הכניסהו לביתך ולמדהו ק"ש ותפלה כו' וזרזהו במצות לפי שאין לך ערום בי-שראל אלא מי שאין בו תורה ומצות"], כדי לחזקו ולהגין עליו מכל הסכנות ה-אורבות לו בהיותו „בשדה".

ועפ"ז יש לבאר הטעם (הפנימי) לזה, שבשעה שפירש יוסף מיעקב היו עוס-קים בפרשת עגלה ערופה דוקא:

לפני ירידתו[24] של יוסף למצרים,

---

13) מו"נ ח"ג פ"מ, הובא ברמב"ן ובחיי פ' שופטים שם. וראה גם אברבנאל שם. חינוך מצוה תקל. — וראה לקו"ש חכ"ד ע' 126 ובהערה 55 שם.

14) פ' ראה יג, יב. פ' שופטים יז, יג. יט, כ. ועוד. וראה בענינו — בחיי פ' שופטים כא, א („ויש שפירש").

15) ואתחנן ד, ד.

16) ראה בחיי שם „חלל . . מלשון חולין שחללו רוח הטומאה מחוץ לעיר בשדה זהו שאמר נופל בשדה".

17) תולדות כה, כז. וראה בארוכה אוה"ת עה"פ (קמב, ב ואילך). ד"ה ואם בשדה במאמרי אדה"ז — תקס"ב (ח"א ע' סו ואילך), אוה"ת ח"ש (הוספות לכרך ב — תמח, ב ואילך). ועוד.

18) ראה גם לקו"ש שם ע' 130 ואילך.

19) שופטים שם, ז.

20) רש"י שם. וראה סוטה מה, סע"ב במשנה (ועל הגליון שם). ספרי עה"פ.

21) כמ"ש ותורתך בתוך מעי (תהלים מ, ט. תניא פ"ה). וראה חגיגה יד, א. תדבא"ר שבהערה הבאה. ועוד.

22) פכ"ז. — וראה רש"י בראשית ג, ז (מב"ר פי"ט, ו). ועוד.

23) ישעי' נח, ז.

24) כי כלפי שמיא גליא שפרידתו מיעקב אז ה"ז תחלת ירידתו למצרים. ואע"פ דיעקב לא ידע זה, מזלי' חזי וכיו"ב. וראה רש"י וישב (לז, יד): מעצה עמוקה של אותו צדיק כו'.

ולהעיר מהמבואר במפרשים (ראה הנסמן בהערה 10), דמש"נ (וישב שם) „וישלחהו גו'" היינו שיעקב ליווה את יוסף, ולכן עסקו אז בפרשת עגלה ערופה שתוכנה „לא פטרנוהו כו' ובלא לוו'". ע"ש.

„ערות הארץ"[25], שהי' שם באופן של „נשבה לבין הגוים"[26] — הרי בזמן ההוא הי' צריך להוספת כח רוחני כדי לעמוד שם בצדקו — וזהו שלמד אתו יעקב פרשת עגלה ערופה, שבה מוזהרים זקני העיר על תפקידם להתעסק בלויית ה־איש ההולך ל„שדה" ולתת לו את כל צרכיו כל זמן היותו בשדה, כנ"ל — שזוהי הנתינת כח ליוסף לעמוד בצדקו גם במצרים.

ולכן, כאשר רצה יוסף להוכיח ל־יעקב שהוא חי (גם) במובן הרוחני, מסר ע"י אחיו „סימן" זה ליעקב, ש„פרשת עגלה ערופה" היתה לנגד עיניו, ובכח זה לא הושפע כלל מהסביבה במצרים ונשאר שלם בתורתו וצדקתו: וכאשר ראה יעקב „את העגלות גו' — ותחי רוח יעקב אביהם", שנמשכה חיות חדשה ברוחניותו (רוח) של יעקב, ובפרט ש־חיים (הרוחניים) של יעקב תלוי' בחייהם של זרעו[27], כמאמר[28] „מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ג. אמנם עדיין צריך להבין: במדרש שם מפרש דברי יעקב „רב עוד יוסף בני חי" — „רב כחו של יוסף בני . . הוא עומד בצדקו הרבה ממני שחטאתי ש־אמרתי[29] נסתרה דרכי מה'" [כמבואר ב־מדרש[30] בדברי יעקב לבניו[31] „למה הר־עותם לי להגיד לאיש העוד לכם אח" — „כך אמר הקב"ה, אני עוסק להמליך את בנו במצרים והוא אומר למה הרעותם לי . . נסתרה דרכי מה'"] — דלכאורה, ל־מאי נפק"מ כאן, שיוסף „עומד בצדקו הרבה ממני"?

גם צריך ביאור: ע"פ מנהג ישראל — ש„תורה הוא" — מסיימים ל„שלישי" (ולכמה מנהגים[32] — ל„רביעי") של קרי־את הפרשה בפסוק „וידברו גו' וירא את העגלות גו' ותחי רוח יעקב אביהם", ובפסוק שלאח"ז — „ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי גו'" — מתחיל ל„רביעי" (או ל„חמישי"). ואינו מובן — מדוע מפסיקים באמצע ענין?

והוא הדבר בתחילת „שלישי", ה־מתחיל באמצע דברי יוסף אל השבטים „ועתה[33] לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים" — דלכאורה ה"ז המשך מודגש לפסוקים שלפנ"ז[34] (שיוסף אמר לאחיו) „אני יוסף גו' ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחי' שלחני אלקים לפניכם, כי זה שנתיים הרעב גו' וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה" (ובזה מסתיים „שני", ובפסוק שלאח"ז מתחיל „ועתה לא אתם שלחתם גו'") — שמפסיקים באמצע דברי יוסף לאחיו העוסקים בתוכן אחד (שירידתו למצרים היתה בשליחות השם)?

גם אינו מובן: הדגשת השלילה —

---

25) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר עה"פ (א, ד) והארץ לעולם עומדת.

26) ל' רש"י ויחי מז, לא (וראה רש"י מקץ מג, ל) — ומסיים „וה"ה עומד בצדקו".

27) ובפרט של יוסף — ראה זהר ויחי רטז, ב. ביאוה"ז שם (כז, סע"ב ואילך. ולהצ"צ — ס"ע רנח ואילך). אוה"ת ויחי ד"ה בן פורת וביאורו. ועוד.

28) תענית ה, ב.

29) ישעי' מ, כז.

30) ב"ר פצ"א, י.

31) מקץ מג, ו.

32) שסוף „שלישי" הוא לעיל בפסוק (מה, יח) וקחו גו' ואכלו את חלב הארץ.

33) מה, ח.

34) מה, ד־ז. וכאמרו „ועתה" בוא"ו המוסיף ומחבר.

„לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים" — שייכת יותר לעיל, בתור טעם ל־אמירת יוסף לאחיו „אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה", מפני ש־„לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים" — ומדוע נאמרה הדגשה זו דוקא אח"כ (לאחר הפסקת „שלישי") בהמשך אחד עם „וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים"?

ד. ויש לומר הביאור בכל זה:

הטעם לזה שיוסף הוא הראשון מבני ישראל שירד מצרימה — וזה הי' סיבה והתחלה[35] ליריד כל ישראל למצרים — הוא מפני שהירידה למצרים שייכת לחידוש המיוחד שבעבודת יוסף:

מבואר בכ"מ[36] הטעם שהאבות וה־שבטים בחרו להיות רועי צאן, כי הת־עסקות זו — שאין בה טירדא (יתירה) ונמצאים במצב של התבודדות מעניני העולם — לא הפריעה אותם מלהיות במצב של דביקות תמידית באלקות; אבל יוסף שונה בעבודתו מהאבות ושאר השבטים, שגם בהיותו עסוק בעניני העולם, הן בבית פוטיפר כאשר הפקידו „על ביתו וכל יש לו נתן בידו"[37], ועד"ז בבית הסוהר, שנתן בידו „את כל ה־אסירים . . ואת כל אשר עושים שם הוא הי' עושה"[38], וכ"ש כשנעשה משנה למלך וניהל כל עניני מצרים („ועל פיך ישק כל עמי . . ובלעדיך לא ירים איש גו'"[39]) — כל הטירדות העצומות הללו לא בלבלו אותו ולא הטרידוהו והי' בתכלית הדביקות באלקות.

ובזה יובן הטעם (הפנימי) שהתחלת ירידת בנ"י למצרים היתה על ידי ירי־דתו של יוסף, כי יוסף (בעבודתו שם) הוא שנתן כח בבני ישראל[40] להחזיק מעמד גם בהיותם בגלות, בארץ לא ל־הם, במצרים.

וזו היתה כוונת יוסף באמרו לאחיו — „למחי' שלחני אלקים לפניכם . . וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית ב־ארץ", שירידתו למצרים היתה שליחות מאת הקב"ה, כדי „לפתוח את הצינור" ולתת כח לבני ישראל שיוכלו להחזיק מעמד בגלות, לחיות בחיים רוחניים, „ו־אתם הדבקים בה"א חיים", גם במצרים.

ובזה יובן ג"כ דיוק לשונו של יוסף „למחי' שלחני אלקים . . וישלחני אלקים . . ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים"[41] — שם אלקים דוקא, מדת הדין והגבורה (ולא שם הוי', מדת הרחמים) — כי שליחות זו היא באופן של ירידה לגלות, מקום של העלם והסתר כו' [ובאופן שגרם צער ועגמת נפש ליוסף וליעקב וכו'] שלא ניכרין בו רחמיו של הקב"ה באופן גלוי — וגם במצב זה, פעל יוסף שירידתו שם תהי' „למחי' . . להחיות לכם לפליטה גדולה".

ה. אמנם ענין זה עדיין אינו תכלית שליחותו של יוסף למצרים — שהרי אין זו אלא תועלת ופעולה שלילית — הגנה

35) ראה רש"י וישב לז, ב: סיבה ראשונה כו'. רש"י שם, יד: מעצה עמוקה כו'. ועוד.

36) ראה מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' יט: תקס"ה (ח"א) ע' קצב ואילך. תו"ח ויחי (קב, ב ואילך). ד"ה ולא זכר תרע"ז, תפר"ח. ועוד.

37) וישב לט, ד. וראה שם, ה־ו. ח. ובת"א (ועד"ז בתי"ע) שם, יא: למבדק בכתבי חושבני'.

38) וישב שם, כב.

39) מקץ מא, מ. שם, מד.

40) ראה בארוכה בזה — תקס"ה שם (ע' קצה ואילך). תו"ח שם (קה, ב ואילך). לקו"ש חכ"ה ע' 253 ואילך.

41) וראה גם ויחי (נ, כ) „אלקים חשבה לטובה . . להחיות עם רב".

מהענינים הבלתי־רצויים שבגלות, כדי שהאדם ישאר דבוק באלקים (כמקודם) גם במצב זה —

עיקר חידושו של יוסף הוא — כשמו — יוסף מלשון הוספה[42], וכהפירוש[43] ב־פסוק[44] „יוסף ה׳ לי בן אחר״, שענינו של יוסף הוא, שמהפך גם את „אחר״ (היינו מי שאינו שייך לצד הקדושה), שיהי׳ „בן״ להקב״ה. כלומר, לא רק שאינו מת־פעל מהמניעות ועיכובים שבגלות, אלא אדרבה, שהוא שולט עליהם עד שכוב־שם תחת ממשלת הקדושה.

[וע״ד דברי הרמב״ם בנוגע למלך המשיח, שתפקידו הוא לא רק „להחזיר מלכות דוד ליושנה . . (כדי שיהיו) חוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם״[45] עבור בני ישראל (ע״י שיבנה מקדש במקומו), דהיינו שבני ישראל יעבדו את השם בתכלית השלימות, אלא גם „יתקן[46] את העולם כולו לעבוד את ה׳ ביחד שנאמר[47] כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ וגו׳״].

וכפי שהי׳ בפועל ביוסף במצרים, שהי׳ משנה למלך, ד„בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצ־רים״[48], ויוסף שלט עליהם בפועל, „ו־יוסף הוא השליט על הארץ״[49] [וכמסופר בארוכה בסוף פרשתנו[50] שיוסף קנה המצרים ואת אדמתם, ועוד העבירם מק־צה גבול מצרים ועד קצהו וכו׳], וכוונת יוסף היתה לא רק לשליטה גשמית, אלא[51] שיכירו את אלקי השמים ואלקי הארץ, ויקיימו שבע מצות ב״נ[52], ועד ש־ארז״ל[53] — והובא בפרש״י על התורה[54] — שהכריחם שימולו את עצמם[55].

ו. והנה ישנו הבדל יסודי בין שני ענינים אלו בשליחותו של יוסף למצרים — (א) נתינת כח בבני ישראל שעניני (מצרים) הגלות לא יפריעו אותם מדבי־קותם בה׳, (ב) השליטה על עניני הגלות — שיהיו נכנעים ועד שהם עצמם יהפכו לקדושה:

הענין הראשון, התוקף שעניני הגלות לא יבלבלו את בני ישראל מדביקותם בה׳, אף שמקורה מיוסף, מ״מ, על ידי יוסף נמשך כח זה בכל אחד ואחד מישראל באופן פנימי, עד שזה נקרא על שמו של כאו״א.

---

42) וע״ד החילוק בין מנשה ואפרים (בני יוסף), כמשנ״ת במק״א (לקו״ש חט״ו ע׳ 433 ואילך. ועוד), שמנשה ענינו לשלול שכחת „בית אבי״, משא״כ אפרים ענינו — „הפרני אלקים בארץ עניי״ (מקץ מא, נב), ההוספה שע״י אתהפכא חשוכא לנהורא. ע״ש.

43) אוה״ת עה״פ. ועוד.

44) ויצא ל, כד.

45) ל׳ הרמב״ם הל׳ מלכים רפי״א.

46) רמב״ם שם בסוף הפרק.

47) צפני׳ ג, ט.

48) מקץ מא, מד.

49) מקץ מב, ו.

50) מז, כ ואילך.

51) ראה תו״ח שם (קה, ד ואילך. וראה שם: להחיות עם רב (ויחי נ, כ) דעכו״ם . . עם רב ניצו־צות דבחי׳ התוהו . . לעבדו שכם אחד. ע״ש ב־ארוכה).

52) ע״ד שנצטוו כל בנ״י לכוף כל באי עולם בזה — במ״ת (רמב״ם הל׳ מלכים ספ״ח). ואולי י״ל שזהו בכלל דינים ו„לשבת יצרה״ — שגם ב״נ מחוייבים בזה (ראה תוד״ה לא תוהו — גיטין מא, ב (בתי׳ הב׳) לענין עבד. וראה לקו״ש ח״ה ע׳ 159 הערה 63. ושו״נ).

53) ב״ר ס״פ צ. פצ״א, ה. תנחומא מקץ ז.

54) מקץ מא, נה.

55) וראה לקו״ש ח״י ע׳ 139 ובהערות שם, ש״ל שהי׳ חייב למולם מפני שהיו כמקנת כספו. ע״ש.

וזהו הפירוש הפנימי במחז"ל[56] „כל ישראל נקראים על שם יוסף לפי שהוא פירנסם וכלכלם בימי הרעב": כלכלת יוסף את אחיו בימי הרעב כולל[57] שיוסף נתן כח לכאו"א מישראל, שגם בימי „רעב" רוחני – מצב של גלות והעלם והסתר – יוכלו לחיות חיים רוחניים כ־דבעי, וכח זה המשיך יוסף בבנ"י באופן של מזון, שנעשה דם ובשר כבשרו, היינו שנתעצם בהם להיות ענין שלהם. שלכן „כל ישראל נקראים על שם יוסף", כיון שתכונה זו של יוסף נעשית חלק ממצ־אותם הם.

אבל הענין השני, השליטה על מצ־רים, שייך רק לדרגת יוסף עצמו, וכמו בפשטות שרק הוא השליט על מצרים; ומה שבנ"י יכולים לשלוט על עניני ה־גלות (בדוגמת יוסף), אינו דבר המתייחס אליהם אלא ליוסף, ובפשטות – שכח שליטתם על עניני הגלות הוא רק בתור שלוחיו של יוסף[58].

ז. ועפ"ז מובנים הדיוקים דלעיל (סעיף ג) בלשונות הכתובים וחלוקת חלק „שלישי" של הפרשה:

ב' האופנים הנ"ל בשליחותו של יוסף במצרים, הם הם שני הענינים שאמר יוסף לאחיו בתיאור שליחותו ששלחו „אלקים" למצרים: (א) „למחי' (להיות לכם למחי'[59]) שלחני אלקים לפניכם . . לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה" – יוסף פעל בבני ישראל ונתן להם הכח להחזיק מעמד בגלות. (ב) „ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים" – פעולת שליחותו שיהי' הוא, יוסף, המושל והשליט על מצרים.

[וגם שליחות זו (השני') שייכת לשם אלקים דוקא – כי הממשלה והשליטה על האומות (ועניני גלות) שייכת לשם אלקים, ענין של דין ומשפט (שלכן נקראים דיינים בשם „אלקים"[60])].

ובזה יש לבאר ולהמתיק שרק בענין השני מדגיש השלילה „לא אתם שלחתם אותי הנה" – די"ל שכוונת יוסף בזה היא, לא רק לשלול (כפי המשמעות ב־פשטות) שסיבת ירידתו למצרים לא היתה בגלל כוונתם של השבטים (במכי־רתו למצרים), אלא, ששליחותו למצרים (מצד תכליתו השני' הנ"ל – „וישימני גו' ומושל בכל ארץ מצרים") אינה שייכת אליהם („לא אתם") אלא רק לדרגתו ומעלתו המיוחדת, שהוא השליט על כל הארץ.

וזהו הטעם שבקריאת התורה מפסי־קים שני הענינים לשתי „עליות" – כי הענין השני בשליחות יוסף, הוא נעלה („עלי'") לגבי הענין הראשון, שדוקא בו נעשית ההוספה[61] („יוסף ה' לי בן אחר").

ועד"ז הוא בסיום „שלישי", בנוגע ליעקב:

הענין הראשון – „וירא את העגלות

---

56) ל' רש"י תהלים פ, ב.

57) ראה הנסמן בהערה 40.

58) בסגנון אחר: ענין הראשון הוא רק ענין של גילוי ההעלם, שיוסף מגלה תוקף הנשמה שישנו (אבל) בהעלם בכאו"א מישראל: משא"כ ענין השני הו"ע של חידוש, שיוסף פועל חידוש בבנ"י שלא ישנו בהם מצ"ע.

59) רש"י עה"פ.

60) משפטים כא, ו. ועוד.

61) וי"ל שע"ז מתגלה שרש שם אלקים, שהוא למעלה משם הוי' – כי הוא למעלה מגדר גילוי (הוי') [שלכן נמשך למטה בענין של העלם והסתר דוקא] – ראה לקו"ת נצבים נג, סע"ב ואילך. המשך תרס"ו (ע' צא. ע' תמ). ועוד.

אשר שלח יוסף" הראה ליעקב שיוסף עומד בצדקו גם במצרים — „ותחי רוח יעקב" (כנ"ל).

אבל אין זה ענין של חידוש (כ"כ) בנוגע ליעקב — שהרי גם אצלו מצינו דוגמתו (עכ"פ מעין זה), שהי' כ' שנה בבית לבן הארמי (שלא מצינו כזאת אצל אברהם ויצחק), ועבד שם בכל כחו[62] — ומ"מ הי' „שלם בתורתו"[63], „עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים"[64].

משא"כ הענין השני הנ"ל, שיוסף נעשה השליט על כל מצרים — זהו חידוש גם לגבי יעקב[65]. ולכן, לאחרי ש„ותחי רוח יעקב" הוסיף ואמר „רב עוד יוסף בני חי", שכחו של יוסף הוא „רב" ו„הרבה ממני"[66] [ולכן בא ענין זה ב„עלי'" אחרת, ע"ד הנ"ל בתחילת „שלי שי"].

ח. ומזה יש ללמוד הוראה מיוחדת לדורנו זה — שנשיא הדור, כ"ק מו"ח אדמו"ר, שמו (הראשון) „יוסף":

כ"ק מו"ח אדמו"ר — „יוסף" שבדורנו — פתח וסלל את הדרך לכל תלמידיו ושלוחיו ההולכים בדרכיו ועל ידיהם בכל בנ"י, שיוכלו לעסוק בהפצת התורה והיהדות, והפצת מעיינות החסידות, בכל מקום ומצב, גם ב„מצרים", חוצה שאין חוצה הימנו,

ובאופן, שלא זו בלבד שהיותם ב־מקום ה„חוצה" (מצרים) לא יגרע מדבי־קותם בה', אלא אדרבה — שפועלים ומשפיעים בכל „ארץ מצרים", „לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח . . מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו ע"י משה רבינו" (כפסק דין ברור של הרמב"ם[67]).

ואף אם לפעמים נראה בתחילה ש־זוהי שליחות של „אלקים" — באופן של דין והעלם והסתר, ובפרט אם ישנם העלמות והסתרים כו' היכולים לגרום לצער ועגמת נפש כו', הרי על ידי „יוסף" מקבלים הכח, לגלות אלקות גם במקום השליחות, ועוד — להגיע (על ידי ירידה זו) לעילוי גדול ביותר[68], „יוסף ה' לי בן אחר", עד לעלי' והוספה שבאין ערוך.

ועל ידי שמוסיפים ביתר שאת ויתר עז בעבודתו של „יוסף" — הפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה, עד לחוצה ש־אין חוצה הימנו, מקרבים ומזרזים גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, שיבנה מקדש במקומו ויקבץ נדחי ישר־אל ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד[69], ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת יום ג', ה' טבת, תשמ"ז)

---

62) ויצא לא, ו.

63) רש"י וישלח לג, יח. ב"ר עה"פ (פע"ט, ה). שבת לג, סע"ב.

64) רש"י ר"פ וישלח (לב, ה).

65) ראה בארוכה (ע"ד החסידות) במקומות ש־בהערה 27.

66) ע"פ המבואר בפנים יומתק מה שאמר יעקב „נסתרה דרכי מה'" בנוגע לזה שהקב"ה הי' „עוסק להמליך את בנו במצרים" — כי זהו ענין „נסתר" (ולמעלה) ממדריגת יעקב.

67) הל' מלכים ספ"ח.

68) ראה בהערה 61.

69) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.